

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ**

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ У КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ**

*МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(м. Ірпінь, 23 квітня 2021 року)*

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

**Ірпінь
2021**

УДК 327(06)
ББК 66.4я437
С69

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Університету ДФС України
(протокол № 7 від 24.06.2021)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова:

Монаснко Антон Олексійович, д.ю.н., професор, в.о. ректора Університету ДФС України.

Співголови організаційного комітету:

Драган Олена Василівна, д.ю.н., доцент, проректор з наукової роботи;

Суліма Євген Миколайович, д.філос.н., професор, член-кореспондент НАПН, директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Університету ДФС України.

Члени організаційного комітету:

Чупрій Леонід Васильович, д.політ.н., доцент, в.о. завідувача кафедри філософії та політології;

Христокін Геннадій Володимирович, д.філос.н., професор, заступник директора ННІ гуманітарних наук з виховної та наукової роботи;

Кан Ден Сік, д.політ.н., професор, завідувач кафедри корейської філології КНЛУ;

Тодоров Ігор Ярославович, д.істор.н., професор, професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій Ужгородського національного університету, директор навчально-дослідницького Центру міжнародної безпеки та євроатлантичної інтеграції УжНУ;

Богдановський Ігор Валерійович, д.філос.н., професор кафедри філософії та політології;

Верховцева Ірина Геннадіївна, д.істор.н., завідувачка лабораторією з вивчення глобальних і цивілізаційних процесів.

С69 Соціально-політичні процеси в Україні та світі у контексті глобалізаційних перетворень [Електронний ресурс]: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 23 квітня 2021 року) / укладачі: Чупрій Л. В., Мухін І. М. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. – 186 с. – PDF-формат; мережеве видання; інституційний депозитарій. ISBN

У збірнику матеріалів представлені тези освітян, науковців, експертів в сфері міжнародних відносин, геополітики, регіоналістики, глобальних політичних процесів. Охоплюється ціле коло проблем зокрема: філософське осягнення глобалізації; глобалізація як історичне явище; глобальні проблеми сучасності: пошуки шляхів подолання; глобальне управління та світове лідерство; процеси регіоналізації: політичні, соціально-економічні та управлінські аспекти; сучасна геополітика в умовах гібридних викликів; соціально-політичний розвиток України на початку XXI ст.: відповіді на виклики регіоналізації та глобалізації інше

Видання буде корисним для широкого загалу читачів: слухачів, студентів закладів вищої освіти (бакалаврів і магістрів), аспірантів, викладачів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, імен власних, інших відомостей.

УДК 327(06)
ББК 66.4я431

© Кафедра філософії
та політології, 2021

© Університет ДФС України, 2021

ISBN

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Бессонова М. М. АНТИАМЕРИКАНІЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР	9
Біленчук П. Д., Малій М. І. СВІТОГЛЯДНО-ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО БЕЗПЕКОЗНАВСТВА В ЕРУ КВАНТОВОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ АСИМЕТРІЇ	15
Богдановський І. В. ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ.....	19
Бондарчук П. С. КОНЦЕПТ УКРАЇНОЦЕНТРИЗМУ ЯК ЦІННІСНИЙ ВЕКТОР КРАЇНИ. МІЖ СЦИЛОЮ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ХАРИБДОЮ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: КУДИ РУХАТИСЯ УКРАЇНІ?	25
Верховцева І. Г. ДО МЕТОДОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ	32
Гальченко С. І. ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ МІЖ СРСР І ВЕЙМАРСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ В 1922–1924 РР.....	39
Гаража О. П. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	47
Гордієнко М. Г. ІНФОРМАЦІЙНІ НАРАТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	50
Громакова Н. Ю. БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ІНІЦІАТИВИ «СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО» ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	57

Дарюс Юодіс

ІСТОРІЯ ЯК НАУКА І ЯК ПОЛІТИКА
В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ
(ЛИТОВСЬКИЙ ДОСВІД) 62

Загорулько А. П.

НАЛЕЖНЕ РЕАГУВАННЯ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МВС
УКРАЇНИ, ЯК ЗАПОРУКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОДНІЄЇ
З НАЙВИЩИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ –
БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ 66

Земзюліна Н. І.,

Верховцева І. Г.

ГЛОБАЛЬНА ІСТОРІЯ ЯК ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ
ТРЕНД: ДО ПРЕДМЕТУ СТУДІЮВАННЯ 73

Іржавська А. П.

КОЛОНІАЛІЗМ ЯК ІСТОРИЧНИЙ ФЕНОМЕН
СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 77

Краснодемська І. Й.

ОКУПАЦІЯ КРИМУ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ
В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ
ПОЧАТКУ ХХІ СТ. 81

Кулик С. М.,

Веремчук А. В.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ СПОРТУ: ВАТИКАН
ПІДТРИМУЄ ФУТБОЛ 90

Льовкіна О. Г.,

Мустафаєв Г. Ю.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРОВІДНА ЦІННІСТЬ
ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ 96

Ляшок Т. О.

ТЕРОРИЗМ ЕПОХИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ОЗНАКИ
ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ 102

Медвідь Ф. М.,

Боршиполець К. В.,

Кузьменко В. Л.

НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ

УКРАЇНИ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ

ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ..... 106

Мурга Т. А.

КОНЦЕПТ «СВОБОДА» В

СУЧАСНОМУ ФРАНЦУЗЬКОМУ СОЦІАЛЬНО-

ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ..... 113

Мухін І. М.

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «СИЛА»

В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ 118

Овчаренко А. О.

ГЛОБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА..... 123

Орлов В. М.

ПЕРЕДВИБОРЧІ ПРОГРАМИ КАНДИДАТІВ

НА ПОСАДУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ У 2019 Р.

ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МЕТАМОДЕРНІЗМУ 127

Ратинський В. В.

ТУРИЗМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ..... 131

Ратніков М. І.,

Афанасьєва К. А.

КОНКУРЕНЦІЯ МІЖ ВНУТРІШНІМИ

ГРУПАМИ ЯК ПРЕДИКТОР ЗРУШЕНЬ У

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПОЗИЦІЯХ..... 134

Резник В. Ю.

ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОЇ

ПОЛІТИКИ, СПРЯМОВАНОЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІЖРЕЛІГІЙНИХ,

МІЖКОНФЕСІЙНИХ ТА ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ

ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 136

Слюсаренко І. Ю.

ПРОГНОЗИ ПРОВІДНИХ УКРАЇНСЬКИХ
АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ ЩОДО ГОЛОВНИХ
НАПРЯМІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ НА 2021 РІК 141

Суліма Є. М.,

Верховцева І. Г.

ДОЛАЮЧИ ФРАГМЕНТАРНІСТЬ
УЯВЛЕНЬ ПРО МИНУЛЕ: ДОСЛІДНИЦЬКЕ
ПОЛЕ ГЛОБАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ 146

Сухушина О. В.,

Овчаренко О. І.

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН БАЛКАНСЬКОГО
СУБРЕГІОНУ В ЄС В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ..... 152

Тітіка О. О.

УКРАЇНА В СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ ГЛОБАЛЬНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 157

Тодоров І. Я.

ГЕОПОЛІТИЧНИЙ СЕНС МІЖМОР'Я
В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 160

Фицик Л. А.,

Фицик І. Д.

КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ГЛОБАЛЬНОГО МІСТА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ 165

Христокін Г. В.

МАСОВА СВІДОМІСТЬ ЯК ФАКТОР СУЧАСНИХ
ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ 170

Чмут А. В.

СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ «ГЕОПОЛІТИКА»
ТА «ГЛОБАЛІЗАЦІЯ»..... 176

Чупрій Л. В.

ГЕОПОЛІТИЧНА ДОКТРИНА США
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ..... 180

М. М. Бессонова,
*к.і.н., доцент,
Київський університет
імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

АНТИАМЕРИКАНІЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

Негативні образи тієї чи іншої нації присутні у всіх сучасних суспільствах. Як правило це має певні історичні витоки, а саме досвід ворожої, на певних етапах розвитку, взаємодії чи спровокованих конфліктів у сусідніх народів. Негативне ставлення до США є певним виключенням, тому що присутність критичних оцінок, а інколи навіть радикально висловлюваної ненависті до цієї країни, спостерігається у всіх без виключення населених регіонах світу. Локальний конфлікт XVIII ст. – боротьба тринадцяти колоній за незалежність та утворення США – спочатку сформував негативне ставлення до «американців» у метрополії та у колоністів Північної Америки (майбутня Канада), які залишилися відданими британській короні. Однак згодом до тих, хто несхвально оцінював «Америку», приєдналися й європейські країни. У XIX ст. активна зовнішня політика нової держави у Західній півкулі та реалізація доктрини Монро (що обґрунтовувала Західну півкулю як сферу зовнішньополітичних інтересів виключно Сполучених Штатів Америки) збільшила табір тих, хто негативно ставився до США, і латиноамериканськими країнами. У XX ст. коло тих, хто висловлював негативну оцінку США, ще більше розширилося, що особливо було помітним в роки Холодної війни: протистояння між США та іншим центром сили – СРСР – мало яскраве ідеологічне забарвлення, і антиамериканізм був одним з його характерних вимірів. Після Холодної війни, коли глобалізація поширилася на всю земну кулю, антиамериканізм залишився складовою глобалізованого світу.

Можна стверджувати, що на початку ХХІ ст. антиамериканізм як феномен міжнародних відносин зберігає своє місце серед інших явищ. Дослідженням проявів антиамериканізму, його специфіки, інтерпретацій та статистики займається широке коло науковців, з-поміж яких є історики, політологи, філософи, соціологи, психологи тощо. У зарубіжних дослідників вже є значні напрацювання, при цьому найбільш активно цим займаються представники американської, канадської, французької, британської, австралійської, російської науки тощо. Серед українських фахівців проблемами антиамериканізму майже ніхто не займається [2; 3]. Питання ставлення до США побіжно досліджується в опитуваннях громадської думки, де основним предметом аналізу є питання зовнішньої політики України та зовнішньополітичні уподобання населення [6].

Метою дослідження в рамках цієї публікації є окреслення антиамериканізму як глобального феномену та виявлення його специфіки в українському вимірі.

Поняття «антиамериканізм» вже увійшло до сучасних довідників, тлумачних словників та енциклопедій. Так, Вікіпедія тлумачить «антиамериканізм» як антиамериканські настрої та американофобію, як упередження, страх чи ненависть до американського уряду, його зовнішньої політики чи американського народу загалом [1]. Словник *Merriam-Webster*, який став філіалом *Encyclopædia Britannica*, стверджує, що у 1765 р. було вперше вжито це поняття для позначення «чогось, що протистоїть або вороже ставиться до народу чи урядової політики США» [5].

З 2002 р. *Pew Research Center* розпочав проводити проєкт щорічного моніторингу світової громадської думки у розрізі виявлення ставлення до США. Опитування проводилися у всіх регіонах світу, кількість країн щороку різнилась – від 7 (2004) до 34 (2019). Останні дані є про опрацьовані результати опитування 2019 р., наразі інформація про дослідження 2020 р. поки не оприлюднена. Тривалість, масштабність проєкту та охоплення різних регіонів світу дозволяє стверджувати те, що питання про

ставлення представників різних народів до США є важливим виміром сучасних міжнародних відносин.

Питання було сформульовано наступним чином: «Скажіть, будь ласка, чи маєте ви дуже сприятливу, дещо сприятливу, дещо несприятливу чи дуже несприятливу думку про Сполучені Штати». При цьому оцінка про «несприятливе ставлення» враховувала варіанти «дещо несприятлива» та «дуже несприятлива» думка. За результати цього проекту певним рекордсменом у «несприятливому» ставленні до США є Йорданія – так її «рекорд» негативного ставлення до США сягнув 99 % респондентів у 2003 р. Крім того, за всі роки серед найбільш негативно налаштованих до США народів найчастіше були саме представники Йорданії – саме вони очолювали рейтинг найбільш негативного ставлення до США у 2002–2006, 2008, 2011–2013, 2015, 2017 рр. [7]. Якщо взяти інші найбільш негативно налаштовані нації, то згідно з цим опитуванням це Палестина (2007, 2009 рр.), Єгипет (2010, 2014 рр.), Греція (2016 р.), Німеччина (2018 р.), Туреччина (2019 р.) [7].

У кожній з держав, де спостерігаються антиамериканські погляди, існує своя специфіка, обумовлена власною історією, досвідом взаємовідносин із США та традиціями політичної культури. В Україні найбільш обізнані з антиамериканськими поглядами російської еліти, яка так і не відмовилася від риторики часів Холодної війни. У сучасній Росії, як і в інших країнах світу, антиамериканські заяви офіційних осіб чи то громадських діячів часто декларуються не стільки для демонстрації своєї незгоди з тими чи іншими діями США, скільки спрямовуються на внутрішнє «споживання». Як правило, переслідуються цілі, спрямовані на активізацію електорату, тлумачення причин пробуксування реформ, пояснення невдалої зовнішньої політики – особливо, якщо наближаються вибори [4, с. 27].

Опитування в рамках згаданого вище проєкту *Pew Research Center* в Україні проводилися лише у 2014, 2015 та 2019 роках, при цьому українські респонденти проявили переважно позитивне ставлення до США: у 2014 р. 68 % мали схвальну думку щодо

США, а 25 % несприятливо; у 2015 р. позитивно налаштованих серед українських респондентів було 69 %, а негативно налаштованих – 22 %; у 2019 р. позитивно налаштованих стало 73 %, а відсоток негативно налаштованих знизився до 13 % [7].

У цілому, для українців притаманним є здебільшого позитивне ставлення до США: Сполучені Штати є привабливим напрямом для міграції; допомога та участь представників української діаспори із США у політичних, економічних, культурних процесах трансформації українського суспільства є доволі помітною у багатьох сферах життя пострадянської України; українці позитивно оцінюють американську політичну підтримку та позицію США щодо російської агресії проти України.

Позитивне та негативне ставлення до Америки співіснують в Україні. Прояви антиамериканізму в українському політичному житті мають місце, втім, вони не є поширеними, та мають свою специфіку: український антиамериканізм можна пояснювати як відображення залишків радянського минулого (що є характерним і для інших країн пострадянського простору); активізація проявів антиамериканізму відбувається переважно під час передвиборчих кампаній (аби привернути увагу до певних політичних сил та зменшити популярність опонентів [2, с. 117]); специфікою є зв'язок антиамериканських поглядів із проросійськими зовнішньополітичними уподобаннями [3, с. 18]; традиційно негативні антиамериканські погляди демонструвалися в Україні прихильниками лівих поглядів (втім, їх вплив на суспільство істотно скоротився останнім часом) [6, с.143–144]. Можна стверджувати, що питання негативного ставлення до США пов'язано не тільки ідеологічним неприйняттям Сполучених Штатів Америки, скільки є звичайною передвиборчою маніпуляцією, яка практикується не тільки в Україні.

Сучасний антиамериканізм можна вважати поширеним явищем, яке має комплексний, масштабний, універсальний, глобальний, хвилеподібний та маніпулятивний характер [4, с. 26]. Антиамериканізм став одним із способів, що використовується

місцевими елітами заради маніпуляції та мобілізації пересічних громадян під час тих чи інших стратегічно важливих моментів у суспільно-політичному, економічному, культурному житті своїх власних держав. Україна не є виключенням у цьому. Можна припустити, що поширення та спалахи антиамериканізму у сучасному світі є не тільки результатом не виваженої політики Америки. За певних умов, коли критика та негатив щодо США є вигідними для «внутрішнього вжитку» тих чи інших політиків, прояви антиамериканізму активізуються як у країнах, які є одвічними опонентами США, так і у країнах, які є союзниками сучасної Америки.

Маніпулятивний характер негативного ставлення до США, американської політики, уряду та суспільства відзначається значною кількістю фахівців, які вивчали цей феномен. Саме у цьому аспекті прояви антиамериканізму та активізація негативного ставлення до США під час виборчих перегонів в Україні є відображенням загальносвітової тенденції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антиамериканізм. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Антиамериканізм>
2. Бессонова М. М. Антиамериканські гасла під час виборчих кампаній у незалежній Україні. *Гілея*. К., 2012. Вип. 63. С. 113–117.
3. Бессонова М. М. Антиамериканізм на пострадянському просторі: російський та український виміри. *Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство*. Ч. 1: Збірник матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 15.05.2015). Упоряд. Калитчак Р. Г., Зазуляк З. М. Львів: Центр американських студій ФМВ ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. С. 13–19.
4. Бессонова М. М. Основні риси сучасного антиамериканізму: регіональний вимір. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2019. № 4. С.16–29. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177615>

5. «Anti-American.» *Merriam-Webster.com Dictionary*.
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/anti-American>.

6. Bessonova M., Potiekhin O. Ukrainian's Attitudes towards the United States during the Russian Military Intervention. *Journal of Soviet and Post-Soviet Politics and Society*. 2018. Vol.4. № 1. P. 119–144.

7. Opinion on the United States. Ukraine. Global Indicators database. *Pew Research Center Global Attitudes & Trends*. URL: <https://www.pewresearch.org/global/database/indicator/1>

Наукове електронне мережеве видання

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

*МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(м. Ірпінь, 23 квітня 2021 року)*

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Відповідальний за випуск *Д. Ф. Салахова*

Форматування та
комп'ютерна верстка *О. В. Лисенко*

Друк. арк. 10,7
Замовлення № _____

Підготовлено Видавничо-поліграфічним центром
Університету ДФС України
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016*